

Περιφερειακή Διάρθρωση τῆς Ἑλλάδας

Σάββας Τσιλένης

1. Εἰσαγωγή

Ὁ ρόλος πού παίζει σήμερα «ἡ περιφέρεια» καί ὁ τρόπος πού ἡ χώρα διαιρεῖται σέ ἑπτά περιφέρειες προσδιορίζεται ἀπό τίς διεργασίες καί ἀπό τίς ἐπιδράσεις τῶν γεγονότων τῆς νεότερης ἱστορίας τοῦ τόπου. Ἀναμφισβήτητο γεγονός στήν ὅλη ἐξέλιξη τῆς ἀστικοποίησης καί περιφερειοποίησης ἦταν ἡ σταδιακή ἀπελευθέρωση τῆς σημερινῆς ἐπικράτειας καί οἱ συνέπειες, κύρια κοινωνικοοικονομικές, τοῦ Β' Παγκόσμιου Πολέμου καί τοῦ Ἐμφύλιου. Ἐκτός ἀπό τά γεωφυσικά καί ἱστορικά αἰτία ἔπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στή διαμόρφωση τῶν σημερινῶν περιφερειῶν καί ὁ συγκεντρωτισμός στή διοίκηση πού μοναδικό σκοπό εἶχε τή μεγιστοποίηση καί συγκέντρωση σέ μιά καί μόνο περιφέ-

ρεια, τῆς πρωτεύουσας, ὅλων τῶν δραστηριοτήτων. Αὐτό εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τή δορυφοροποίηση τῶν ὑπόλοιπων περιφερειῶν καί τή διάρθρωσή τους βασικά μέ διοικητικά κριτήρια.

Ἀκριβῶς γιατί ἡ περιφερειοποίηση στήν Ἑλλάδα παρουσιάζει ἰδιαιτέρο ἐνδιαφέρον, σκόπιμο κρίνεται νά ἐκτεθοῦν τά χαρακτηριστικά καί οἱ ἐπιπτώσεις τῆς σημερινῆς κατάστασης μέ μιά παράλληλη ἀναφορά στά ἀναπτυξιακά κριτήρια πού χρειάζεται μιά περιοχή γιά νά χαρακτηριστεῖ καί νά λειτουργήσει σάν περιφέρεια.

II. Περιφέρεια

Κάθε ἐνότητα στόν ἀνθρωπογεωγραφικό χώρο μέ κοινά πολιτιστικά, ἱστορικά, ἔθνολογικά καί οἰκονομικά χαρακτηριστικά εἶναι περιφέρεια. Ἡ Ἑλλάδα εἶχε περιφερειακή δομή μέχρι τήν ἐπιλογή τῆς Ἀθῆνας ὡς πρωτεύουσας τοῦ νεοσύστατου ἑλληνικοῦ κράτους. Ἀπό τή στιγμή πού χάλασαν οἱ περιφερειακές ἰσορροπίες προέκυψε γιά τήν Ἑλλάδα τό περιφερειακό πρόβλημα τοῦ ὁποῖου οἱ ἐπιπτώσεις σύμφωνα μέ τό ΚΕΠΕ (1) εἶναι: α) μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμοῦ, τῶν οἰκονομικῶν καί κοινωνικῶν δραστηριοτήτων στήν περιοχή Ἀθηνῶν καί Θεσ/νίκης, β) ἡ

ύπαρξη χαμηλού εισοδήματος και ή έκτεταμένη ύποαπασχόληση του πληθυσμού στις περισσότερες περιφέρειες, γ) ή επικράτηση συνθηκών οικονομικής καθυστέρησης και κοινωνικής αναδιοργάνωσης σε έκτεταμένες αγροτικές περιοχές και δ) ή ύπαρξη έντονα προβληματικών όρεινων και νησιωτικών περιοχών.

Στά μέσα της δεκαετίας του 1960 ο Άνδρέας Παπανδρέου (2) παρομοίωσε τις συνθήκες ζωής του πληθυσμού της πρωτεύουσας και Άττικής με κείνες της Βόρειας Ιταλίας και τις βιοτικές συνθήκες του πληθυσμού της υπαίθρου με κείνες της Ινδίας. Η διαπίστωση βρίσκεται αρκετά κοντά στην πραγματικότητα. Οι διαφορές των εισοδημάτων είναι τεράστιες ανάμεσα σε διάφορες περιοχές. Σήμερα μπορούμε να μιλάμε και για τις συνθήκες του περιβάλλοντος, αφού πρωταρχικός παράγοντας στην ανάπτυξη διαδικασίας μιας περιφέρειας είναι το εύφορο έδαφος και ή συντήρησή του σαν τέτοιου («όταν πέφτει ή απόδοση των εδαφών αρχίζει ή λήπηση και αν κάποτε σταματήσει τότε δεν βγαίνει τίποτε...»). Παράλληλα ή ποιότητα ζωής στις περιφέρειες -παρά τή σημειούμενη άνοδο του αγροτικού εισοδήματος λόγω αύξησης και ζήτησης των γεωργικών προϊόντων από τά αστικά κέντρα- πέφτει, γιατί οι επενδύσεις σε έργα ύποδομής όλων των κατηγοριών -στην ύγεια, στην εκπαίδευση, σε πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες- κατευθύνονται κατά προτεραιότητα στις μεγάλες πόλεις όπου βρίσκονται τά κέντρα λήψης αποφάσεων του συγκεντρωτικού κράτους (3).

Μέ τή σημερινή δομή και κατάτμηση του γεωργικού κλήρου και τήν παρούσα διάρθρωση των καλλιεργειών, αν συνεχιστεί ή έσωτερική μετανάστευση και δεν σημειωθεί αναστροφή του ρεύματος, ύπάρχει φόβος νά σημειωθεί πτώση τής γεωργικής παραγωγής, όταν ή γενιά των ανθρώπων πάνω από τά σαρανταπέντε, πού κρατά σήμερα ουσιαστικά τό βάρος τής παραγωγής, πάψει νά είναι οικονομικά ένεργή (4). Έπομένως τό βασικό κριτήριο για τήν ίσορροπία μιας περιφέρειας είναι ή δημογραφική σταθερότητα, τής οποίας προϋποθέσεις με κύριο άξονα πάντα τό θεσμικό πλαίσιο είναι: (α) ή πλήρης ανάπτυξη του παραγωγικού συστήματος, (β) ή παροχή υπηρεσιών, (γ) ή τεχνική ύποδομή και (δ) τό οικιστικό σύστημα. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι ή δεύτερη σοβαρή παράμετρος για τήν έξασφάλιση ίσορροπίας σε μία περιφέρεια. Στόχος τής είναι ή διατήρηση του υδρολογικού κύκλου και τής οικολογίας, ώστε νά άποφευχθεί ή διάβρωση των καλλιεργούμενων εδαφών.

Περιφέρεια λοιπόν, πληρέστερα, είναι ένας γεωγραφικός χώρος όπου ολοκληρώνεται τό παραγωγικό γίγνεσθαι και έχει αυτόνομη λειτουργική ένότητα.

III. Περιφερειακές ένότητες

Η όργάνωση του έλληνικού χώρου με βάση διοικητικές διαιρέσεις είχε σαν συνέπεια νά διακοπούν οι φυσικές ένότητες του χώρου. Ήδη σπή δεκαετία του 1960 τό ΚΕΠΕ κάνει προσπάθειες για τή διαίρεση του χώρου με βάση οικονομικά κριτήρια και πόλους έλξης. Προσδιορίζει τις «συγκεντρωτικές ζώνες έπιρροής των δυό μεγάλων πόλεων», και προτείνει τό πολικό σύστημα ανάπτυξης πού τώρα ύλοποιείται με τό σχέδιο του Μάνου για τις αντίπαλες πόλεις. Ο ρόλος τής Άθήνας, (5) είναι σε έθνικό επίπεδο καθοριστικός: «... είναι νά παρέχη κατάλληλα φυσικά, τεχνικά, όργανωτικά κλπ. πλαίσια ή προϋποθέσεις διά τήν ανά-

πτυξιν και τήν συγκέντρωσιν (ύπογράμμιση δική μου) δραστηριοτήτων του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέως, οι όποιοι ... πρέπει νά εύρίσκωνται εις τήν πρώτην, από άπόψεως πληθυσμού, ύπηρεσιών, συγκοινωνιακών συνδέσεων κλπ., πόλιν τής χώρας». Η όλη προβληματική αναπτύσσεται σπή συνέχεια σε επίπεδο διαμερισμάτων (6) ρίχνοντας τό βάρος στα τρία μεγαλύτερα αστικά κέντρα.

1) Διαμέρισμα Κεντρικής και Νότιας Έλλάδος - Άθήνα.

2) Διαμέρισμα Βορείου Έλλάδος - Θεσ/νίκη.

3) Διαμέρισμα Δυτικής Έλλάδος - Πάτρα.

Ύστερα σε έπτά περιφερειακές ένότητες με αντίστοιχους πόλους ανάπτυξης. Έδώ ακριβώς φαίνεται ή νοοτροπία για τήν ύπερσυγκέντρωση των Άθηνών στην περιφέρεια τής οποίας περιλαμβάνονται εκτός από όλα τά νησιά του Αιγαίου, οι Βορειοανατολικές έπαρχίες τής Πελοποννήσου και όλη ή Άνατολική Στερεά και Εύβοια. Η περιφέρεια Πελοποννήσου διαιρείται σε 3 ένότητες εκτός από τους νομούς Κορινθίας και Άργολίδος πού είναι προσαρτημένοι στην περιφέρεια πρωτεύουσας, σπή Δυτική Πελοπόννησο με έδρα τήν Πάτρα και σπή Νότια Πελοπόννησο, ή όποια δεν ξεκαθαρίζεται αν είναι προσαρτημένη στην Πάτρα ή στην Άθήνα. Χαρακτηριστικά αναφέρω τή διατύπωση από τό διδίλο του ΚΕΠΕ (7): «Ούτω ή Νότια Πελοπόννησος όργανούται ως ήμικεντρικός περιφερειακή ένότης προσηρημένη εις Πάτρας και πρωτεύουσας».

Τό 1970 γίνονται προσπάθειες για τήν αναδιοργάνωση τής διοίκησης και δημιουργούνται ύπηρεσίες περιφερειακής ανάπτυξης (ΥΠΑ) και ύπηρεσίες διοικητικής άρμοδιότητας (ΥΣΑΠ) παράλληλα με τήν ύπαρξη νομών ή κοινοτήτων, αλλά χωρίς έπιτυχία. Σπή διάρκεια τής δικτατορίας οι ΥΠΑ δεν έπαιξαν κανένα ρόλο παρά μόνο εύκαιριακά λόγω θέσης προσώπων (π.χ. Γεωργιάς στην Κρήτη) (8). Σήμερα ο ρόλος των ΥΠΑ πού ύπάγονται στο Ύπ. Συντονισμού είναι συμβουλευτικός, γνωμοδοτικός και μελετητικός. (9)

Η διαίρεση πού ίσχυε μέχρι τό τέλος του 1977 (διοικητική με βάση τό Ν. Δ. 206/3.10.73 χωρίζε τή χώρα σε 7 περιφέρειες (χάρτης 2). Η βασική άλλαγή από τό πρόγραμμα του ΚΕΠΕ (χάρτης 1) ήταν ή μείωση τής περιφέρειας τής πρωτεύουσας κατά 4 νομούς, (τους νομούς) Φθιώτιδας και Εύρυτανίας πού ανήκουν στην περιφέρεια Κεντρικής Έλλάδος (Θεσσαλίας) και τους νομούς Άργολίδος και Κορινθίας πού ανήκουν στην περιφέρεια Πελοποννήσου και Δυτικής Στερεάς Έλλάδος. Μιά άλλη δευτερεύουσας σημασίας άλλαγή έγινε με τό Νομό Λευκάδος πού ανήκει σήμερα στην περιφέρεια τής Ήπειρου.

Τό Σεπτέμβριο του 1977 δημοσιεύεται (10) ο Όργανισμός του

2) Στέργιος Μπαμπανάνσης και Κώστας Σούλας - Η Έλλάδα στην Περιφέρεια των Άναπτυγμένων Χωρών, Θεμέλιο 1976 - Σελίς 168.

3) Βασίλης Φύλιας - Άστυφιλία - Περιοδικό Οικολογία

4) Βασίλης Φύλιας - Άστυφιλία - Περιοδικό Οικολογία

5) ΚΕΠΕ - Χωροταξική Μελέτη Έθνικού Δικτύου Άστικών Κέντρων - Άθήνα 1967, σελ. 29.

6) ΚΕΠΕ - Χωροταξική Μελέτη Έθνικού Δικτύου Άστικών Κέντρων - Άθήνα, 1967 σελ. 37.

7) ΚΕΠΕ - Χωροταξική Μελέτη Έθνικού Δικτύου Άστικών Κέντρων - Άθήνα 1967, σελ. 41.

8) Βλέπε Τεχνικά Χρονικά - 1/78. Σελ. 110.

9) Βλέπε Τεχνικά Χρονικά - 1/78. Σελ. 110.

10) Βλέπε ΦΕΚ 261 - 14/9/1977.

Υπουργείου Συντονισμού με βάση το Π.Δ. 816/14.9.1977 και γίνεται η ανασύσταση των Υπηρεσιών Περιφερειακής Ανάπτυξης με το πνεύμα των παραμεθόριων περιοχών και του Νόμου 289/76 για τα κίνητρα. Έτσι δημιουργούνται δύο νέες παραμεθόριες περιφέρειες (Περ. Θράκης και Περ. Νήσων Ανατολικού Αιγαίου) και πραγματοποιούνται αλλαγές στην Περιφέρεια Κεντρικής Ελλάδος και την περιφέρεια Πελοποννήσου και Δυτικής Στερεάς. Οι τροποποιήσεις αυτές μάλιστα επαναφέρουν στο πρόγραμμα του ΚΕΠΕ της δεκαετίας 1960-70. Αλλάζει όνομα η Περ. Αττικής και λέγεται πλέον «Περ. Ανατολικής Στερεάς και

Νήσων», ταυτόχρονα μεγαλώνει σε έκταση συμπεριλαμβάνοντας στη νέα περιφέρεια τους Νομούς Εύρυτανίας, Φωκίδος (τώρα ονομάζεται «Θεσσαλίας») και Φθιώτιδος που παίζει από την Περ. Πελοποννήσου και Δυτικής Στερεάς. (Χάρτης 3).

Βασικά το πρόβλημα σήμερα είναι ότι για να γίνει μία σωστή κριτική ανασκόπηση της διαίρεσης σε περιφέρειες πρέπει, πρώτα να εξετάσουμε αν η διαίρεση των νομών είναι σωστή, και έφθον οι νομοί καθορίζουν τα όρια των περιφερειών εκ των προτέρων θα έχουμε περιπτώσεις ανακρίδειας με τα κριτήρια της παραγράφου 2.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΥΠΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ Π.Δ.

ΥΠΑ	ΚΕΝΤΡΟ	ΝΟΜΟΙ
1 Ανατολικής Στερεάς και Νήσων	Λαμία	Αττικής, Βοιωτίας, Φωκίδος, Φθιώτιδος, Εύρυτανίας, Εύβοίας, Κυκλάδων
2 Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας	Θεσσαλονίκη	Θεσσαλονίκης, Πιερίας, Φλώρινης, Πέλλης, Γρεβενών, Χαλκιδικής, Ήμαθίας, Καστοριάς, Κιλίκης, Κοζάνης.
3 Πελοποννήσου και Δυτικής Στερεάς	Πάτρα	Κορινθίας, Μεσσηνίας, Λακωνίας, Αργολίδος, Αρκαδίας, Αχαΐας, Ηλείας, Αιτωλοακαρνανίας
4 Θεσσαλία	Λάρισα	Ζακύνθου, Κεφαλληνίας, Λαρίσης, Τρικάλων, Μαγνησίας, Καρδίτσας.
5 Ανατολικής Μακεδονίας	Καβάλα	Καβάλας, Σερρών, Δράμας
6 Κρήτη	Ηράκλειο	Ηρακλείου, Χανίων, Ρεθύμνου, Λασιθίου
7 Ηπείρου	Γιάννενα	Ιωαννίνων, Άρτης, Πρεβέζης, Θεσπρωτίας, Κερκύρας, Λευκάδος
8 Θράκης	Κομοτηνή	Ροδόπης, Ξάνθης, Έβρου
9 Ανατολικού Αιγαίου και Νήσων	Μυτιλήνη	Λέσβου, Δωδεκανήσου, Χίου, Σάμου

IV. Κριτική της περιφερειακής διαίρεσης

Η σημερινή κατάσταση των περιφερειών είναι αποτέλεσμα της κρίσης στο Αιγαίο και προφανώς της πολιτικής σκοπιμότητας για έργα αναπτυξιακά στις παραμεθόριες περιοχές προς συγκράτηση του πληθυσμού. Έτσι εννοούμε το ήδη εκτελούμενο πρόγραμμα ανάπτυξης οικιστικών κέντρων στους Νομούς Ξάνθης και Ροδόπης (μέσω του προγράμματος περιφερειακής ανάπτυξης), καθώς και το πρόγραμμα ανάπτυξης του Νομού Έβρου (μέσω της Διεθνούς Τράπεζας).

Χονδρικά η αποκατάσταση της περιφερειακής διαίρεσης με φυσικά, κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια έπρεπε να γίνει ως εξής:

1) Περιφέρεια Αττικής

Ο νομός Αττικής, επειδή σ' αυτόν περιλαμβάνεται η Αθήνα, πρέπει να είναι μία αυτόνομη περιφέρεια δίχως τα νησιά των

Κυκλάδων. Η Αθήνα δεσπόζει σε όλο τον ελλαδικό χώρο, είναι η βάση του περιφερειακού προβλήματος, η πιο «άνεπτυγμένη» περιοχή και με τα δεδομένα της διατρεβλώνει οποιαδήποτε περιφερειακή παράμετρο (ποσοστό πληθυσμού, κατοίκους ανά τετραγωνικό χλμ., ποσοστό ενεργού πληθυσμού, οικονομικά ποσοστά και άλλα) αν έχει μαζί της και άλλους νομούς.

Είναι τραγικό λάθος να έχουμε στην ίδια περιφέρεια (Ανατολικής Στερεάς και Νήσων) δύο τόσο ανομοιογενείς νομούς (Αττική και Εύρυτανία), θγάζοντας συμπεράσματα και προτεινόμενες λύσεις σε μία τέτοια περιφέρεια.

2) Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος

Η Στερεά Ελλάδα όπου έχουμε μία γεωγραφική ενότητα με τις λεκάνες των ποταμών του Αχελώου, του Σπερχειού και του Κηφισού περιλαμβάνει ως περιφέρεια και την Εύβοια λόγω γειτνίασης. Οι λόγοι για τους οποίους έπρεπε να θεωρηθεί ως ενιαία περιφέρεια είναι: α) η σημερινή κατάσταση διαιρεί την

κοίτη του ποταμού Ἀχελώου ἐπειδὴ ὁ Νομός Εὐρυτανίας ἀνήκει στὴν Περ. Ἀνατολικῆς Στερεᾶς καὶ Νήσων. 6) Παρ' ὅλη τὴ μικρὴ ἀπόσταση μεταξύ Ρίου - Ἀντίριου, εἶναι παράλογο μιά περιφέρεια πού χωρίζεται μέ θάλασσα νά ἀποτελεῖ φυσική ἐνότητα. Σίγουρα ἡ περίπτωση τοῦ Νομοῦ Αἰτωλοακαρνανίας λόγω τῶν ὁδικῶν συνδέσεων μέσω Πάτρας μέ τὴν Πελοπόννησο χηρῆζει περισσότερης προσοχῆς ἀλλὰ ἡ ταχεῖα ὁδική σύνδεση Ναύπακτου - Λειβαδιάς θά δώσει ἀναπτυξιακά κίνητρα σέ ὅλη τὴ Στερεά καὶ θά ἐπανασυνδέσει τὴν Αἰτωλοακαρνανία μέ τό φυσικό της χῶρο.

3) Περιφέρεια Πελοποννήσου

Ἐδῶ κατ' ἀρχὴν πρέπει νά ἀνήκει ἡ Ἐπαρχία τῆς Νήσου Κυθήρων. Ἡ Πελοπόννησος μαζί μέ τοὺς Νομούς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ἀποτελεῖ μιά περιφέρεια μέ εὐρύτερες ἐνότητες λόγω ἀνομοιογένειας. Ἡ περιοχή Ἀχαΐας - Κορινθίας καὶ Ἀργολίδος εἶναι περισσότερο προσηγμένη σέ σχέση μέ τὴ Νότια περιοχή. Σέ αὐτό συνέβαλε ἡ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ ἡ ὑπαρξὴ πλούσιων παραγωγικῶν πόρων στοὺς τρεῖς αὐτοὺς νομούς. Πάντως παρά τίς ἐνδοπεριφερειακές ἀντιθέσεις ἡ περιφέ-

ρεια Πελοποννήσου ἔχει κοινὰ ἱστορικά - πολιτιστικά καὶ γεωγραφικά χαρακτηριστικά.

4) Περιφέρεια Θεσσαλίας

Ἡ σημερινὴ σύνθεση τῆς περιφέρειας εἶναι σωστότερη ἀπὸ αὐτὴ τοῦ 1973 μέ τοὺς νομούς Εὐρυτανίας καὶ Φθιώτιδας ἐκτός τῆς περιφέρειας. Νομίζω ὅτι κάτι πρέπει νά γίνει σέ ἐπίπεδο νομῶν μέ τὴν ἐπαρχία Δομοκοῦ πού ἡ φυσική της θέση εἶναι στὴ Θεσσαλία.

5) Περιφέρεια Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας

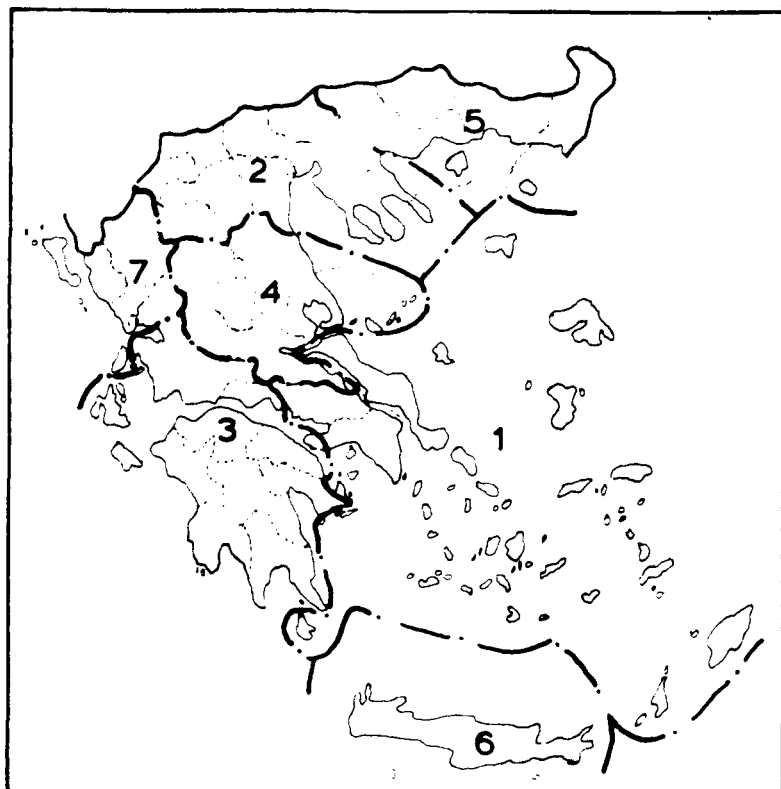
Θά πρέπει νά σημειωθεῖ ὁ προσδιοριστικός παράγων ἀνάπτυξης τῆς περιφέρειας πού εἶναι ἡ Θεο/νίκη. Ἡ παρατήρηση πού ἰσχύει γιὰ τὴν Ἀθήνα ἰσχύει καὶ ἐδῶ, σέ μικρότερο βαθμὸ, βέβαια.

Παρουσιάζεται διαφορά ἐπιπέδου ἀνάπτυξης μεταξύ Κεντρικῆς καὶ Δυτ. Μακεδονίας ἀλλὰ βασικά ἔχει τὰ κριτήρια γιὰ νά θεωρεῖται μιά περιφέρεια.

6) Περιφέρεια Ἠπείρου (ὅπως εἶναι σήμερα)

7) Περιφέρεια Κρήτης (ὅπως εἶναι σήμερα)

ΧΑΡΤΗΣ 2. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟ 1973 ΜΕΧΡΙ 1977

1. Περιφέρεια Ἀττικῆς καὶ Νήσων
2. Περιφέρεια Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας
3. Περιφέρεια Πελοποννήσου καὶ Δυτικῆς Στερεᾶς
4. Περιφέρεια Κεντρικῆς Ἑλλάδος
5. Περιφέρεια Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης
6. Περιφέρεια Κρήτης
7. Περιφέρεια Ἠπείρου

8) Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας (όπως είναι σήμερα).

9) Περιφέρεια Θράκης

Κανονικά θά μπορούσε να είναι μία περιφέρεια ή Θράκη μαζί με την Ανατολική Μακεδονία αλλά λόγω της ιδιαιτερότητας των παραμεθορίων περιοχών, του μεγάλου μειονοτικού πληθυσμού και της έλληνοτουρκικής κρίσης, χρειάζεται (αν μη τι άλλο «έπιβάλλεται») ή αποσύνδεση των 6 νομών.

10) Περιφέρεια Κυκλάδων.

Τά νησιά του Αιγαίου πρέπει να χωρισθούν σε τρεις περιφέρειες, (είναι αδιανόητο ότι τό 1977 ήταν όλα στην Περιφέρεια Αττικής και Νήσων), λόγω των διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών που έχει τό κάθε νησιωτικό σύμπλεγμα και γιατί κάθε νησί πρέπει να αποτελεί μία περιφέρεια.

11) Περιφέρεια Νήσων Ανατολικού Αιγαίου (Νομός Λέσβου, Χίου και Σάμου) (όπως είναι σήμερα).

12) Περιφέρεια Δωδεκανήσου (όπως είναι σήμερα).

Η διαίρεση της χώρας σε 12 περιφέρειες δημιουργεί προϋποθέσεις για την αντιμετώπιση προβλημάτων που δημιουργούνται από τη διοικητική πολυδιαίρεση του συνόλου του χώρου σε επίπεδο 52 νομών και 147 επαρχιών (καθώς επίσης σε 264 δήμους, 5755 κοινότητες και 11691 οικισμούς σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε., 30 Ιουνίου 1976 και 1977) και θά βοηθήσει στην αντιμετώπιση όρισμένων έγγενών δυσκολιών, από την ποικιλομορφία της φυσικής διαίρεσης του εδάφους (τό 1/5 της επιφάνειας της χώρας, δηλ. 25.000 τετραγωνικά χλμ. αποτελείται από νησιά) μέχρι τις διαπεριφερειακές ανισότητες σύμφωνα με τά στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. (10 περιφερειακές ενότητες). Όσο μεγαλύτερες είναι αυτές οι ενότητες τόσο δέν έχουν τή δυνατότητα να αποδώσουν σωστά τό βαθμό ανάπτυξης κάθε περιφέρειας γιατί ισοπεδώνονται τά άκρεια μεγέθη και δίνουν μία πλαστή εικόνα ανάπτυξης. Στο παράδειγμα της «Περιφέρειας Ανατολικής Στερεάς και Νήσων» οι Κυκλάδες άν και έχουν άμεση εξάρτηση από την Αθήνα (ογκοκινωνιακές συνδέσεις) δέν παύουν να διατηρούν τίς τυπικές τους ιδιομορφίες και να αποτελούν μία περιφερειακή ένότητα. Τά οικονομικά μεγέθη, όπως ή κατανομή του άκαθάριστου

ΧΑΡΤΗΣ 3. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

1. Περιφέρεια Ανατολικής Στερεάς και Κυκλάδων
2. Περιφέρεια Πελοποννήσου και Δυτικής Στερεάς
3. Περιφέρεια Θεσσαλίας
4. Περιφέρεια Ηπείρου
5. Περιφέρεια Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας
6. Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας
7. Περιφέρεια Θράκης
8. Περιφέρεια Κρήτης
9. Περιφέρεια Νήσων Βορείου Αιγαίου και Δωδεκανήσου

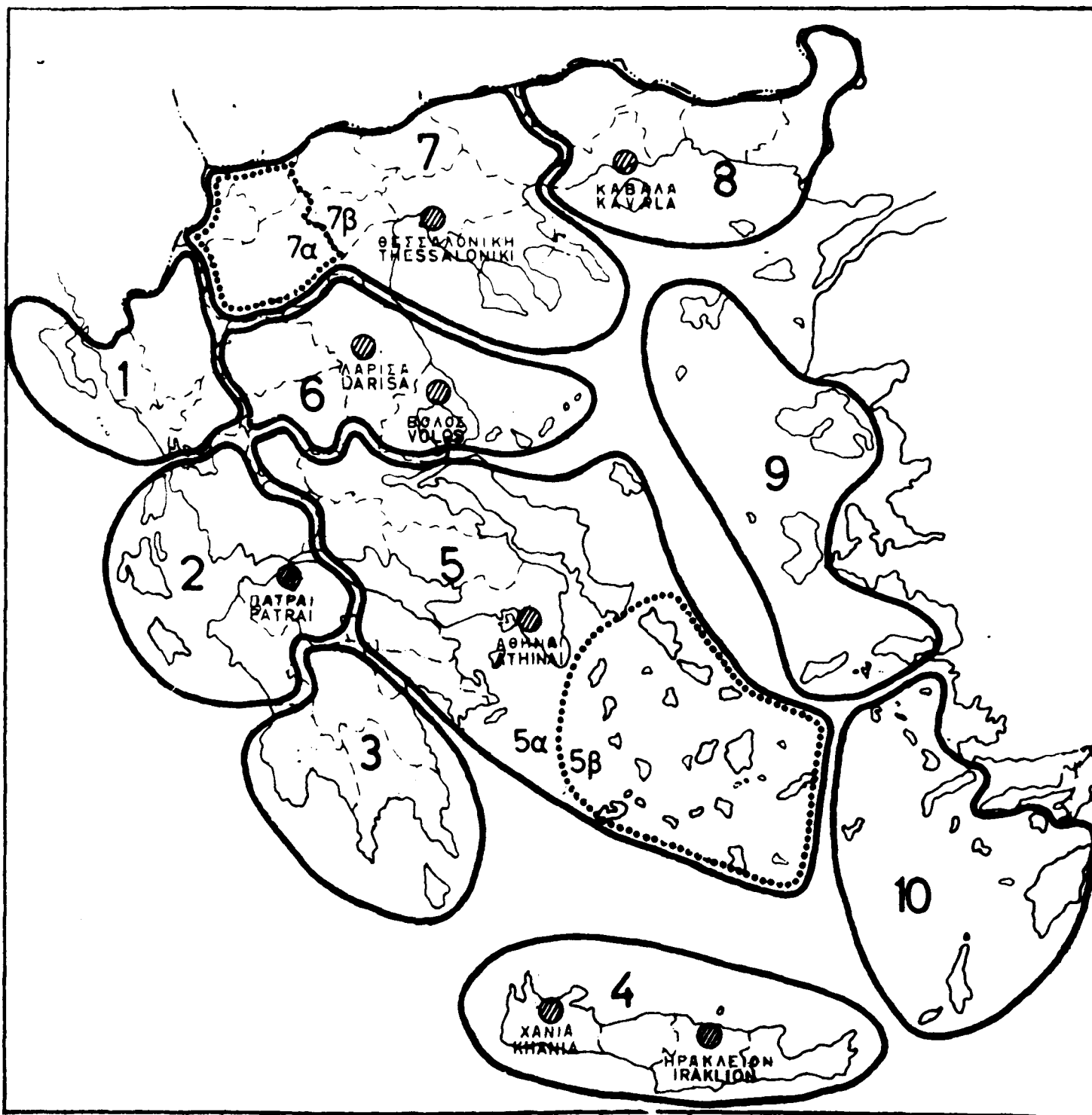
εγγώριου προϊόντος σέ επίπεδο νομού είναι τεχνικά σχεδόν αδύνατο νά υπολογισθούν, παραμένει λοιπόν νά δοθεί μιά όσο τό δυνατό πύο σαφής εικόνα τών έσωπεριφερειακών άνισοτήτων μέ τή δημιουργία μικρών και όμοιογενών περιφερειών. Βέβαια αυτό δέν είναι πάντα έφικτό λόγω τών διαφορετικών σκοπιμοτήτων πού έκφράζει ή άναπτυξιακή πολιτική τής έκάστοτε κυβέρνησης, έτσι θά έπαναπροσδιορίσουμε, τελειώνοντας, τήν έννοια «περιφέρεια» σύμφωνα μέ τόν B. Kayser από τό βιβλίο του: «Άνθρωπογεωγραφία τής Έλλάδος», «περιφέρεια είναι ένας συγκεκριμένος αλλά όχι άμετάβλητος χώρος έδάφους πού ύπάρχει μέσα σέ ένα δεδομένο φυσικό πλαίσιο, ό όποιος άνταποκρίνεται σέ τρία ούσιαστικά χαρακτηριστικά: τούς δεσμούς πού ύπάρχουν μεταξύ τών κατοίκων του, τήν όργάνωση γύρω από ένα κέντρο πού έχει κάποια άυτονομία και τή λειτουργική ένταξή του σέ μία καθολική οίκονομία. Είναι τό άποτέλεσμα ενός συνδυασμού ένεργητικών και παθητικών παραγόντων διαφορετικών έντάσεων, από τή δυναμική τού όποιου πηγάζουν οι έσωτερικές ίσορροπίες και ή έδαφική προβολή».(11)

(11). P. George, B. Kayser et coll. Précis de Géographie Active, P.U.F., 1963.

ΧΑΡΤΗΣ 4. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΛΥΣΗ

1. Περιφέρεια Άττικής
2. Περιφέρεια Στερεάς Έλλάδος
3. Περιφέρεια Πελοποννήσου
4. Περιφέρεια Θεσσαλίας
5. Περιφέρεια Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας
6. Περιφέρεια Ήπείρου
7. Περιφέρεια Κρήτης
8. Περιφέρεια Άνατολικής Μακεδονίας
9. Περιφέρεια Θράκης
10. Περιφέρεια Κυκλάδων
11. Περιφέρεια Νήσων Βορείου Αιγαίου
12. Περιφέρεια Δωδεκανήσου

Υπουργείο Συντονισμού - Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Έρευνών - Υπηρεσία Χωροταξικού Προγραμματισμού
Ministry of Coordination - Center of Planning and Economic Research - Physical Planning Service

ΚΑ.
SC. 1:4.000.000

Στό επόμενο τεύχος:

- Δ. Προβατὰς καὶ Γ. Μαρκατάτος: Πρόβλεψη γιὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἀγροτικοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.
- Ε. Γιομπρέ: Προβληματικές ἀγροτικές περιοχές.